

Анастасія САВЧЕНКО

ДОВІДКОВО-ОПИСОВА СТАДІЯ ВИВЧЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В. СИДОРЕНКА ІЗ ПРОБЛЕМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

З початку ХХІ століття діяльність та науково-педагогічна спадщина Віктора Костянтиновича Сидоренка постійно привертає увагу вітчизняних дослідників теорії і методики трудового навчання та технологій. Сформована впродовж більше двадцяти років історіографічна база потребує сьогодні глибинної концептуалізації теоретичного осмислення, аналізу накопиченого емпіричного матеріалу, багатоаспектного розгляду науково-педагогічної спадщини В. Сидоренка впродовж двох стадій вивчення його персоналії: 1) 1990-2013 рр. – довідково-описовий характер наукових досліджень; 2) 2014 – по теперішній час, коли після смерті В. Сидоренка його особистість і науково-педагогічна спадщина стали предметом дослідження різнопрофільних фахівців галузі технологічної освіти.

Довідково-описова стадія характеризується появою праць констатувально-описового характеру, які були видані сучасниками В. Сидоренка і розкривають його місце в організаційно-науковій сфері галузі технологічної освіти, сприяють усвідомленню рівня та визнання його праць із підготовки вчителів трудового навчання вищої педагогічної освіти.

Аналіз публікацій періоду активної науково-педагогічної діяльності Віктора Сидоренка є важливим. Цей період був пов'язаний із педагогічною діяльністю в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, ці публікації висвітлюють його просвітницьку діяльність із проблем підготовки учителів трудового навчання. Результати науково-педагогічної діяльності науковця висвітлювалися на сторінках науково-методичної преси «Трудова підготовка в галузі технологічної освіти», «Директор школи, ліцею, гімназії», «Молодь і ринок», «Вища освіта України», «Освіта України», «Освіта» тощо (1977–2004 рр.). Аналіз цієї джерельної бази виявило згадування ім'я В. Сидоренка в публікаціях, присвячених проблематиці розвитку шкільної та вишівської технологічної освіти, що вказує на аксіологічну спрямованість його освітньо-наукової діяльності.

Аналізувалися ряд проблем підготовки вчителів трудового навчання: необхідність фундаментальної підготовки вчителя трудового навчання, підготовка вчителя трудового навчання до проектної діяльності, підготовка вчителя до формування творчої учнівської особистості, підготовка вчителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності, та ін. Так, О. Кітова на сторінках Наукового часопису Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова розкриває ідеї В. Сидоренка стосовно необхідності модернізації підготовки вчителів трудового навчання відповідно до змін, які відбувалися в освітній галузі «Технології» та суспільстві взагалі. У науковій праці йдеться про те, що Віктор Сидоренко розглядав цю проблему, як складову комплексу дій з підвищення ефективності та продуктивності технологічної освіти [1].

У цей час широко обговорювалися дискусійні питання щодо технологізації технологічної освіти, визначення місця креслення у навчальному плані школярів, питання відповідності назви спеціальності вчителя трудового навчання назві самого навчального предмета. Так, наприклад, у своїй праці «В. К. Сидоренко про технологізацію трудового навчання» В. Стещенко разом зі своїм учнем М. Чалим дуже чітко описали результати дослідження, щодо того, чи є виправданою назва навчального предмета «Технології». Науковці встановили, що В. Сидоренко в період з 1996 по 2010 рр. не бачив доцільності в технологізації трудового навчання, а орієнтував

науковців і практиків на дотримання відповідної статті Закону України «Про загальну середню освіту», яка передбачала ознайомлення учнів з основами сучасного виробництва з урахуванням законів і закономірностей розвитку природи і суспільства. Свою позицію професор В. Сидоренко обґрунтував безліччю факторами [3, с. 12]. Не дивлячись на колеґіальність прийняття рішень стосовно перспектив розвитку вищої технологічної освіти, Віктор Костянтинівич серед науково-педагогічних працівників користувався надзвичайно високим науково-педагогічним авторитетом. Тогочасні статті із висвітлення його активної науково-педагогічної діяльності характеризуються підтримкою висловлюваних ним ідей та позитивним ставленням до них. Важливо відзначити публікації, присвячені діяльності В. Сидоренка, спрямовані на висвітлення основних шляхів роботи вченого. Необхідно відзначити швидкі темпи змін у підготовці майбутніх учителів трудового навчання. З 2000 року за безпосередньої участі В. Сидоренка було започатковано двоступеневу підготовку майбутніх учителів трудового навчання, спрямовану на реалізацію проектно-технологічного підходу у технологічній освіті.

За життя науковця були опубліковані два бібліографічних покажчики, видані навчальними та науковими закладами, де він працював: «Член-кореспондент Академії педагогічних наук України Віктор Костянтинівич Сидоренко». Їхня особлива цінність висвітленні хронології умов та науково-педагогічного становлення вченого, висвітлюють особливості освітньо-наукової діяльності вченого та його учнів і послідовників.

У цей період вийшли ряд статей колеґ та учнів Віктора Костянтинівича. Одними із перших, хто відзначив значущість науково-педагогічної спадщини В. Сидоренка були його вихованці та однодумці Д. Кільдеров, Н. Слюсаренко, В. Стешенко, В. Кузьменко та В. Юрженко. У статті «Життєвий шлях та наукові здобутки професора В. К. Сидоренка» Н. Слюсаренко та В. Кузьменко на підставі власних спогадів та досліджень стосовно освітньо-наукової діяльності педагога, було ґрунтовно проаналізовано науково педагогічний шлях вченого, відзначаючи його неабиякі організаційно-педагогічні здібності та професіоналізм [2, с. 270-277].

Перші роки незалежності України відкрили нові можливості для галузевих досліджень, з'явилися фахові видання з трудового навчання в школі. Одним із таких став журнал «Трудова підготовка в закладах освіти», започаткований у 1996 році учителем і колеґою В. Сидоренка академіком Дмитром Тхоржевським, після смерті якого, у 2001 році саме Віктор Костянтинівич очолив редагування цього першого в Україні періодичного фахового видання з теорії і методики трудового навчання. На етапі становлення цього видання знаходимо статті присвячені проблемам підготовки майбутніх учителів трудового навчання в закладах вищої педагогічної освіти.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити наступний висновок: життя та наукова діяльність Віктора Сидоренка були досить бурхливими, його неабияка спадщина викликає захоплення серед науковців та, на жаль, є малодослідженою. Його внесок у розвиток трудового навчання школярів є неоціненним скарбом. Він наполегливо працював до останніх днів свого життя. Вчений довів, що трудове навчання має місце в навчальних планах закладів середньої освіти. Професор не тільки працював над удосконаленням змісту трудового навчання школярів, а й над доведенням недоцільності перейменування спеціальності вчителя трудового навчання на вчителя технологій, він обґрунтував необхідні професійні компетенції сучасного вчителя, з'ясував суперечності, що обумовлюють необхідність оновлення підготовки вчителя за потреба сучасної школи.

Список використаних джерел

1. Кітова О. А. Підготовка вчителя трудового навчання в педагогічній спадщині В. Сидоренка. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2015. Вип. 51. С. 132–137.

2. Кузьменко В. В., Слюсаренко Н. В. Життєвий шлях та наукові здобутки професора В. К. Сидоренка. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2014. Випуск 24. С. 270–277.

3. Стешенко В., Чалий М. В. К. Сидоренко про технологізацію трудового навчання *Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Серія: Технологічна та професійна освіта: збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. В. Стешенка. Вип. 2. Слов'янськ : ДДПУ, 2018. С. 12.*

Олександр ЄРМОЛЕНКО

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В. ЛОБУРЦЯ

Потужним джерелом удосконалення вищої освіти України є історико-педагогічний досвід загалом та освітні практики яскравих персоналій педагогів-новаторів, зокрема. Останні неодноразово брали на себе відповідальність за розширення векторів освіти, апробацію новітніх методів і прийомів навчання та виховання, стаючи для молодого покоління не тільки наставниками, а і прикладом самовідданого служіння Україні, народу.

Серед них був відомий учений і талановитий педагог, організатор наукової роботи, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік УАН Василь Єгорович Лобурець (1930–2006). За плідну науково-педагогічну діяльність його було нагороджено Орденом трудового червоного прапора (1966), знаком «Відмінник народної освіти» (1970), медаллю «За доблесну працю» (1970), бронзовою медаллю ВДНГ СРСР «За досягнені успіхи в розвитку народного господарства СРСР (1983), медаллю А. С. Макаренка (1988) тощо.

Погляди педагога, відбито в наукових і публіцистичних працях, підручниках, посібниках, методичних матеріалах, є свідченням глибини й потужності національної педагогічної думки. Багатогранний науково-педагогічний доробок В. Лобурця має загальнопедагогічну цінність, оскільки становить підґрунтя дослідження актуальних проблем розвитку вищої освіти України в історико-педагогічному вимірі. Серед актуальних питань, які досліджував учений, такі проблеми: вдосконалення підготовки вчителя, навчально-виховний потенціал краєзнавчої роботи, педагогічна майстерність і творчість вчителя, взаємозв'язок наукового пізнання та навчальної діяльності, оновлення змісту освіти та методів навчання, організація дослідницької діяльності студентів, педагогічна спадщина А. Макаренка, розвиток освіти на Полтавщині тощо.

Результати студіювання джерелознавчих матеріалів дозволять стверджувати, що, незважаючи на інтерес до постаті вченого, дотепер немає спеціального дослідження педагогічних поглядів і наукової діяльності В. Лобурця. Відомий історик, краєзнавець, освітянин, методист залишив понад 300 науково-педагогічних праць, що чекають на цілісний науковий аналіз, а його педагогічні ідеї – на впровадження в сучасний науково-освітній простір.

Народився Василь Єгорович 22 вересня 1930 р. в с. Підруда Миргородського району Полтавської області. Як писав учений, походив він із селянської родини: «Мої діди і прадіди як по батьківській, так і по материнській лінії із давніх часів займалися хліборобством і належали до звичайних українських селянських трудящих сімей середняцького типу» [1, с. 12]. Він був єдиною дитиною в своїх батьків – Єгора Карповича і Тетяни Степанівни. Педагог зауважував, що з 11 років допомагав батькам «із дорослою роботою», рано змужнів. Особливо хлопцю запам'яталися 12-кілометрові походи в Зубівську середню школу, де він навчався з 6 років. Майбутній учений захоплювався географією, історією, німецькою мовою. У вільний від навчання час багато читав, займався спортом, писав вірші, студіював англійську.